

Innspill til Kunstnermeldingen

Norske Kunstforeninger, Kunsthallene i Norge og Kunstsentrene i Norge ønsker med dette å spille inn et prekärt behov for økt driftsstøtte til de små og mellomstore institusjonene som en integrert del av arbeidet med å løfte det visuelle kunstfeltet og styrke kunstnerøkonomien i hele landet.

Vi representerer nærmere 180 små og mellomstore visningssteder fra Vadsø i nord til Farsund i sør. Sammen representerer vi et uunnværlig sjikt i det visuelle kunstfeltets økosystem. Før kunstnerne blir tatt opp av museene og de større institusjonene så har de utstilling hos oss. Vi støtter kunstnerne både faglig og økonomisk og bidrar til å løfte kunstnerskapene gjennom hele karrieren. Uten sjiktet av institusjoner vi representerer vil hele kunstfeltet bryte sammen.

De fleste av våre medlemmer opererer med en såkalt lappeteppeøkonomi, hvor de faste driftstilskuddene ikke dekker de faste utgiftene. Flere er tvunget til å frembringe store summer prosjektstøtte hvert år for i det hele tatt å kunne holde åpent for publikum. Dette er en svært uforutsigbar og lite bærekraftig driftsmodell, en økning av driftstøtten er både nødvendig for å sikre institusjonsmangfoldet og arbeidsforholdene i samtidskunstfeltet. I dette bildet har de små og mellomstore visningsstedene våre organisasjoner representerer en avgjørende rolle.

Et markant løft for det visuelle kunstfeltets grasrot og en offensiv kunstnerpolitikk er en forutsetning for å ivareta videreutviklingen av et skapende og levende kunstfelt. Dette vil sikre en bred og mangfoldig rekruttering til kunstfeltet fra hele befolkningen i hele landet, uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn.

1. Hva kan gjøres for å legge til rette for flere kulturarbeidsplasser og kompetansemiljø over hele landet? Hva er de største utfordringene for at flere kunstnere og kulturarbeidere skal kunne bo og virke utenfor de største byene? Hvilken rolle kan institusjonene spille for økt tilgang til kulturarbeidsplasser og kompetansemiljøer?

Våre medlemsinstitusjoner representerer kompetansemiljøer i hele landet. En styrking av kjerneøkonomien gjennom økt driftsstøtte, til flere av de små og mellomstore institusjonene, vil både kunne gi kulturarbeidsplasser og sikre bevaring og utvikling av kompetansemiljøene i distriktene.

Ved å styrke økonomien til de små og mellomstore visningsstedene i hele landet bidrar man til å gjøre det mer attraktivt for kunstnere og kulturarbeidere å bo og virke utenfor de største byene. De små og mellomstore institusjonene spiller en avgjørende og viktig rolle i kunstfeltets økosystem, det er her kunstnerne får eksperimentere og utvikle sin praksis før de eventuelt tas opp av de store museene. Institusjonene spiller allerede en avgjørende rolle for økt tilgang til kulturarbeidsplasser og kompetansemiljøer, for å sikre dette arbeidet må institusjonene styrkes for å muliggjøre langsiktig og bærekraftig drift.

Kunstsentrene, kunstforeningene og kunsthallene gjør kunstnerne og kunsten mer tilgjengelig for det allmenne publikum, både offentlige og private aktører. Gjennom promotering og visningsrom blir også kunstnerne mer attraktive og tilgjengelige for samlere – offentlige, så vel som private. Ved å profesjonalisere og styrke kunstsentrene, kunsthallene og kunstforeningene og deres posisjon i

feltet, vil man ikke bare øke kunstens synlighet for storsamfunnet, men også sikre og frembringe høyere inntekter til de utøvende kunstnerne.

2. Hva kan gjøres for at kunstnere får rimelig betaling for arbeid, oppdrag, bruk og visning av verk? Hva er de største utfordringene for å oppnå rimelig betaling for arbeid, oppdrag, bruk og visning av verk? Hva oppleves som de største kompetanseutfordringene ved det å drive egne virksomheter?

Får å sikre at kunstnere får rimelig betalt for sitt arbeid er det nødvendig med en omfattende utstillingsøkonomireform, som skissert av kunstnerorganisasjonene;

- En permanent honorarordning for alle små og mellomstore institusjoner som driftes profesjonelt.
- Revisjon av vederlagsavtalen i dialog med det frie feltet - vederlagsavtalen er utdatert og må tilpasses samtidens kunstneriske praksis.

De små og mellomstore institusjonenes usikre økonomi gjør det utfordrende å arbeide langsiktig. Når institusjonene er avhengige av prosjektstøtte til de fleste utstillingsprosjekter blir det utfordrende å lage klare og tydelige avtaler med kunstnerne. En styrking av institusjonene vil muliggjøre langsiktig planlegging og sikre bedre og mer forpliktende avtaler med kunstnerne.

3. Hva kan gjøres for å bedre kunstneres tilgang til sosiale rettigheter? Hva er de største utfordringene når det gjelder sosiale ordninger, inntektssikring og forsikring for frilansere og selvstendig næringsdrivende? Hva er den største utfordringen når det gjelder pensjonsopptjening og -sparing? Hva oppleves som de største hindrene for etablering og ansettelse i eget aksjeselskap?

Sosiale rettigheter og pensjon er noe kunstnere lenge har vært opptatt av og stadig etterlyst. Det er derfor positivt og på høy tid at regjeringen, jf. kulturmeldingen, tar tak i noe så selvsagt og grunnleggende som dette. Dette vil også gjelde for kunstnere og kuratorer som jobber frilans i kunstinstitusjoner. Vi håper derfor dette blir satt inn i en større og mer universell sammenheng.

Den største utfordringen i de små og mellomstore institusjonene med hensyn til sosiale ordninger, inntektssikring og forsikring for frilansere og selvstendig næringsdrivende er dårlig kjerneøkonomi. En slik driftsmodell er ikke bærekraftig og gjør det utfordrende å sørge for gode arbeidsvilkår for de ansatte, men også for kunstnere og kuratorer vi arbeider med.

I 2009 blev St.meld. nr. 49 (2008-2009) *Framtidas museum, Forvaltning, forskning, formidling og fornying* lagt frem. I 2017 skrev Jorunn Veiteberg rapporten «Kunstnardrivne visningsrom, Årestader for ny kunst» for Kulturrådet. Nå er Kunstnermeldingen snart klar. **Vi mener det er på høy tid at Kulturdepartementet utarbeider en stortingsmelding for det frie samtidskunstfeltet, med vekt på de små og mellomstore institusjoner.**

Vi mener at:

- Sosiale rettigheter og pensjon bør gjelde alle som jobber i kunstfeltet, også frilans.
- Det bør utarbeides en stortingsmelding for det frie felt med vekt på små og mellomstore samtidskunstinstitusjoner.

4. Hvordan sikre kunstnerisk frihet og ytringsfrihet? Hvordan oppleves vilkårene for kunstnerisk frihet og ytringsfrihet?

Å legge til rette for et mangfoldig kunstfelt er den beste måten å sikre kunstnerisk frihet og ytringsfrihet. Et markant løft for det visuelle kunstfeltets grasrot og en offensiv kunstnerpolitikk er en forutsetning for å ivareta videreutviklingen av et skapende og levende kunstfelt og sikre en bred og mangfoldig rekruttering til feltet fra hele befolkningen, uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn.

Originale og kreative tanker er grunnlaget for all utvikling. Dette er tanker som formidles i kunst, musikk, dans, teater og andre kulturuttrykk. Å satse på kunst og kultur betyr mer kreativitet og innovasjon. Dette kan få avgjørende betydning når vi står overfor en framtid med mye omstilling.

5. Hvordan sikre at kunstnerbefolkningen gjenspeiler vårt mangfoldige samfunn? Hvordan oppleves mangfoldet i kunstnerbefolkningen i dag? Hvordan sikre at kunsten er relevant og representativ for alle?

For å sikre at kunstnerbefolkningen gjenspeiler samfunnet, både med hensyn til klasse, alder, sosioøkonomisk bakgrunn, kulturell bakgrunn, seksuell legning med mer, må hele kunstfeltet være bevisst sitt samfunnsoppdrag både med hensyn til ansettelser, programmering og rekruttering.

Mangfold er et komplekst begrep som har endret karakter de siste ti-femten årene. Mange kunstinstitusjoner har vært bevisst og jobbet aktivt med mangfold i mange år. Kunstscenen er internasjonal og dette gjenspeiles i de fleste virksomheter. Institusjoner som mottar offentlige tilskudd må være bevisst dette.

Som institusjonsnettverk representerer vi et mangfold av institusjoner fra Sápmi i nord til Farsund i sør. Et mangfold av institusjoner og driftsmodeller er avgjørende for å ivareta et mangfoldig kunstfelt som speiler befolkningen i dag. Gjennom våre medlemmers arbeid involveres befolkningen i det institusjonelle arbeidet både lokalt og regionalt.

For 20 år siden innebar mangfold å inkludere norske innbyggere med annen eller flerkulturell bakgrunn og kvinnelige utøvere. Begrepet mangfold har siden blitt mer og mer tilspisset og eksplisitt. Men, slik vi ser det er mangfold et mye bredere begrep, det handler om å skape dynamikk gjennom ulikheter i mange former, som aldersforskjell, klasseforskjell, kulturelle forskjeller, seksuell legning osv.

6. Hvordan bidra til økt internasjonalt samarbeid? Hvor viktig er internasjonale oppdrag og samarbeid for den kunstneriske virksomheten? Hva oppleves som de største utfordringene med å samarbeide med kunstnere og institusjoner i utlandet?

For våre medlemmer er det i hovedsak økonomi som setter begrensinger for økt internasjonalt samarbeid. Mange av våre medlemmer har et stort internasjonalt nettverk og ønsker i større grad å arbeide internasjonalt, men har ikke midler til dette. En styrking av kjerneøkonomien til de små og mellomstore institusjonene vil bidra til økt internasjonalt samarbeid.

Det bør også utvikles støtteordninger for institusjoner for internasjonalt samarbeid, under OCA og Norwegian Crafts.

Vi er:

Norske Kunstforeninger er en paraplyorganisasjon og et kompetansesenter som representerer 150 visningssteder spredt over hele landet. Vårt formål er å styrke kunstforeningene, kunstlagene og kunsthallene som attraktive visningssteder for samtidskunst. www.kunstforeningene.no

Kunsthallene i Norge ble formelt etablert i 2015 som en forening for ikke-kommersielle norske kunsthaller som arbeider profesjonelt med samtidskunst. Foreningen består i dag av tretten institusjoner: Kunsthall Trondheim, Kristiansand Kunsthall, Kunsthall Stavanger, Tromsø Kunstforening, Oslo Kunstforening, ROM for kunst og arkitektur (Oslo), Kunsthall Grenland (Porsgrunn), Kunsthall Oslo, Fotogalleriet (Oslo), Trafo Kunsthall (Asker), Bomuldsfabriken Kunsthall (Arendal), Kunsthall 3.14 (Bergen), Sandefjord Kunstforening. Ti (10) av disse har faste driftstilskudd. www.kunsthalleneinorge.no

Kunstsentrene i Norge (KiN) ble etablert i 2010 og er en landsdekkende medlemsforening, et kunstfaglig institusjonsnettverk for landets 15 regionale kunstsentre. Kunstsentrene har sitt utspring i kunstpolitiske tiltak fra 1970-årene (Kunstneraksjonen 1974), der målet var å styrke kunstfeltet gjennom etablering av regionale ressursentre for visning og formidling av billedkunst og kunsthåndverk: Agder kunstsenter, Buskerud kunstsenter og Hordaland kunstsenter, Kunstbanken senter for samtidskunst, Møre og Romsdal kunstsenter, Nitja senter for samtidskunst, Nordnorsk kunstnersenter, Oppland kunstsenter, Rogaland kunstsenter, Samisk senter for samtidskunst, Sogn og Fjordane kunstmuseum/kunstsenter, Telemark kunstsenter, Trøndelag senter for samtidskunst, Vestfold kunstsenter og Østfold kunstsenter. www.kunstsentrene.no

Oslo, 29.09.2022

Vennlig hilsen

Susanne Svenseid, direktør i Norske Kunstforeninger

Kathrine Wilson, styreleder i Kunsthallene i Norge og leder for Kunsthall Oslo

Merete Hovdenak, daglig leder i Kunstsentrene i Norge